

Om Cheque- og Clearinghousesystemet.

Af Bankassistent **Emil Meyer.**

I højere eller ringere Grad karakteriseres den nyere Tids kommercielle Udvikling bl. a. ved at Banknotens Rolle i Omsætningens Tjeneste indskrænkes, og at andre Omsætningsmidler træde i dens Sted, samtidig med at Regeringerne næsten overalt drage snævrere Grænser for Retten til Udstedelse af Banknoter, men derimod lade et meget frit Spillerum for den Bankvirksomhed, som skaber de moderne bankmæssige Omsætningsmidler, Chequen, Giroanvisningen og de nogle Steder benyttede Bankvexler (f. Ex. de svenske Postremisvexler og de engelske Bankbills, der dog benyttes i en langt ringere Udstrækning end Cheques. — Til denne Art af Omsætningsmidler høre ogsaa Nationalbankens Banksolavexler).

Angaaende Spørgsmaalet om Friheden til Udstedelse af Banknoter (free trade in banking) har der været ført mange hidsige Kampe mellem Nationalekonomerne, Kampe, der efter 1844 navnlig have drejet sig om den peelske Bankakt som Midtpunkt; men som Sagerne nu staa, maa det vistnok siges, at Antallet af Forkæmpere for den absolute, ubegrænsede Frihed er svundet betydeligt ind, og i Praxis har den modstaaende Opfattelse for Øjeblikket

næsten overalt Overtaget, saa at Banknoteudstedelsen i det civiliserede Europa kun er fri Næring i nogle schweiziske Kantoner og med visse Indskrænkninger i Belgien (hvor der imidlertid kun findes én Seddelbank) og Sverig. Indskrænkningerne i de andre Lande gaa i dobbelt Retning, idet man dels har monopoliseret Retten (enten paa én eller flere Hænder) eller gjort Lovgivningsmagtens Tilladelse i hvert enkelt Tilfælde til Betingelse for Oprettelsen af Seddelbanker, dels nøje begrænset de eksisterende Seddelbankers Magtfuldkommenhed, dels endelig kombineret begge Fremgangsmaader. Foruden i Rusland, hvor der findes en monopoliseret Statsbank, har man gjort Seddeludstedelsen til Monopol i en enkelt Banks Haand i Frankrig, Østrig, Spanien, Holland, Norge og Danmark; i England, Skotland, Irland og Italien er Monopolet fordelt paa flere Hænder, men nye Seddelbanker kunne ikke oprettes; i Tyskland kan Oprettelsen af nye Instituter kun ske ifølge Lov. Naar England og Tyskland i denne summariske Oversigt er kommet i de Staters Række, der have en Flerhed af Seddelbanker, maa man imidlertid ikke glemme den aldeles prædominerende Rolle, som Lovgiverne have tildelt de to store Centralbanker, Bank of England og deutsche Reichsbank. Jævnside med Monopoliseringen gaar næsten overalt andre Indskrænkninger i Henseende til Fundering, Begrænsning af Notemængden, Minimum for Noternes Størrelse, i hvilken sidste Henseende endnu Aaret 1879 betegner et Skridt videre frem paa den betraadte Bane ved Ophævelsen af de svenske enskilda Bankers Ret til Udstedelse af Femkronesedler.

Med Hensyn til den Bankvirksomhed, der ikke benytter Seddelen som Instrument, er Udviklingen gaaet ganske

den modsatte Vej. For private er denne Virksomhed saa at sige overalt lige saa fri som enhver anden Næringsvej, og for Aktiebanker fordres i Almindelighed ikke andre Betingelser end de, der gjælde for alle andre Aktieselskaber. Særlig Interesse frembyder denne Mod-sætning i England som det Land, hvor den egenlige Bankvirksomhed er mest udviklet, og Lovgivningens Ud-
vikling der skal derfor udførligere fremstilles:

Den i Aaret 1694 oprettede Bank of England fik i 1697 det Privilegium, at foruden den maatte ingen Bank med mere end 6 Deltagere udstede Noter*). For Firmaer med mindre end 6 Deltagere stod Seddeludstedelsen aaben, og af saadanne private Seddelbanker oprettedes i Provinserne en hel Del fra Midten af det 18. Aarhundrede indtil Revolutionskrigene; men i den følgende kritiske Periode fallerede mange, og da man indsaa Nødvendigheden af at aabne Muligheden for et solidt Bankvæsen i Provinserne, (Bank of England havde ingen Filialer), blev i 1826 Privilegiet indskrænket til London med en Omkreds af 65 engelske Mil. En endelig Ordning af Forholdet kom derpaa ved Peels Akt af 1844, hvis Hovedbestemmelse forbød nye Seddelbankers Oprettelse, indskrænkede de bestaaende Provinsbankers Seddelmængde til det Beløb, de dengang havde cirkulerende, og med Hensyn til Bank of England indførte det meget omtalte

---

*) It shall not be lawful for any body politic or corporate whatsoever, erected or to be erected (other than the said Governor and Company of the Bank of England) or from any other persons whatsoever united, or to be united in covenants or partnership, exceeding the number of six persons, in that part of Great Britain, called England, to borrow, owe, or take up any sum or sums of money on their bills or notes payable on demand or at any less time than six months from the borrowing thereof.

Reglement, hvorefter ethvert Seddelbeløb, der udstedes udover 14 (senere ved nogle Provinsbankers Ophævelse forøget til 15) Millioner £, skal være dækket med Metal.

I Begyndelsen ansaa man ogsaa de ikke seddeludstedende Aktiebankers Oprettelse for at være forbudt ved den citerede Klausul i Charteret af 1697, der stadig var blevet fornyet for 12 Aar ad Gangen; men i 1833 forandredes Opfattelsen, og fra den Tid skriver sig Oprettelsen af de første Joint Stocks Banks. En Hindring for Systemets Udvikling var dog Aktielovgivningen, der i Almindelighed ikke tillod Dannelsen af Selskaber med begrænset Ansvarlighed. Som Følge heraf vare alle Joint Stock Bankerne «unlimited» d. v. s. alle Aktionærerne hæftede solidarisk med hele deres Formue. I 1855 tillodes det at danne Aktieselskaber med begrænset Ansvarlighed, men Banker vare undtagne herfra og først i 1858 tillodes det disse at komme ind under den almindelige Regel, saa at det eneste, der nu adskiller Betingelserne for Dannelsen af en ikke seddeludstedende Aktiebank i England fra Dannelsen af et hvilket som helst andet Aktieselskab, kun er Forpligtelsen til at offentliggjøre halv-aarlige Regnskaber. Som man ser, er Forholdet i England altsaa dette, at Retten til Seddeludstedelse er saa indskrænket som vel muligt, og at der derimod udenfor Seddeludstedelsens Omraade hersker den mest udstrakte Bankfrihed. De sidste Aars Lovgivning paa dette Omraade maa ogsaa siges at indeholde en Begunstigelse for Aktiebankerne; da nemlig City of Glasgow Banks Fallit afgav et slaaende Exempel paa de Kalamiteter, der kunne være en Følge af den ubegrænsede Ansvarlighed, kom dette Spørgsmaal stærkt op i England, og Resultatet blev en Lov, hvori der aabnedes de Banker, der frygtede Farerne

ved den ubegrænsede Ansvarlighed, men paa den anden Side ikke vilde undvære den Fordel, som laa i Publikums Tryghedsfølelse, Adgang til at gaa en Middelvej ved at vælge den saakaldte «reserved liability» hvor Aktionærene beholde Forpligtelsen til Indskud af en bestemt Sum, der kun kan indkaldes i Tilfælde af Bankens Likvidation, men forøvrigt ere uden Ansvar. Følgen af denne Lov og af hele den sidste Tids Bevægelse paa dette Omraade har været, at saa godt som alle londonske Aktiebanker, deriblandt den ældste og anseligste, nemlig London and Westminster Bank have forladt den ubegrænsede Ansvarlighed.

Saaledes er Lovgivningen i England; ser man nu hen til den anden Side af Sagen, nemlig den Plads som paa den ene Side Sedlerne, paa den anden Side de andre bankmæssige Omsætningsmidler indtage i Omsætningens Maskineri, vil det vise sig, at de sidstes Overvægt under Udviklingens Gang er bleven aldeles overvældende. Ifølge en Opgjørelse af I. B. Martin*) er den samlede Banknote-cirkulation i England fra 1844 til 1869 steget fra £ 28,421,000 til £ 32,710,000 eller omtrent 15 pCt., medens Befolkningens Størrelse samtidig er voxet fra 16,535,000 til 25,165,000 eller omtrent 52 pCt., -saa at Notendstedelsen i denne Periode, der udmærker sig ved et umaadeligt Opsving i Handelsomsætningerne, ikke engang paa langt nær har holdt Skridt med Befolkningens Tilvæxt. Hvilken Tilvæxt de i Bankerne paa Folio indestaaende Summer have faaet i den samme Periode, er det desværre ikke muligt at opgive. Aktiebankerne skælnes i deres offentliggjorte Balancer ikke altid strængt imellem disse Beløb

---

*) «Bank Notes», i Journal of the Institute of Bankers, Marts 1880.

og deres andre Forpligtelser, som Accepter o. l., og de private «Bankers»*), der spille en saa overordenlig stor Rolle paa dette Omraade, Offenliggjøre aldeles ikke deres Status. Et Middel til at gjøre sig bekjendt med Forholdenes Udvikling paa dette Omraade har man derimod i Størrelsen af Omsætningerne i Clearinghouse. I 1840 udgjorde disse ifølge Hulshoff**) 974 Millioner £, i 1858 (det første Aar, i hvilket Aktiebankerne deltog i Clearingen) 1900 Millioner, i 1866 4588 Millioner og efter Opgjørelserne i «Economist» beløbe de sig nu til mellem 6 og 7 Milliarder aarlig, hvilket i en Periode af omtrent 20 Aar giver en Tilvæxt af mellem to og tre hundrede pCt.

At Forholdene have udviklet sig paa denne Maade skyldes en Kombination af mange forskjellige Grunde, og den Aarsag, der først frembyder sig for Betragtningen er netop den ovenfor omtalte, meget forskjellige Maade, hvorpaa Lovgivningen behandler de to Arter af Bankvirksomhed. Det er indlysende, at naar Lovgivningen drager saa snævre Grænser for Seddeludstedelsen, maa den stadig voxende kommercielle og industrielle Virksomhed skaffe sig andre Omsætningsmidler, og et Blik paa Forholdene i Skotland viser, hvorledes Udviklingen kan gaa en noget anden Vej, naar Lovgivningen stiller sig anderledes. Den i 1695 oprettede Bank of Scotland har aldrig været udrustet med noget Monopol; den fik allerede før Midten af det attende Aarhundrede to jevnbyrdige

---

*) De engelske Bankers (hvilken Betegnelse ogsaa af og til bruges om Aktiebankerne) maa ikke forvexles med Kontinentets Bankierer, der drive Spekulations- og Kommissionsforretning, medens en engelsk Banker kun giver sig af med at modtage Indlaan og give disse en bankmæssig Anvendelse.

**) De cheque uit een economisch en juridisch oogpunt beschouwd pag. 48.

Konkurrenter (Royal Bank of Scotland og British Linen Company) og da Loven af 1845 bestemte, at der for Fremtiden ikke maatte oprettes flere Seddelbanker, og at de existerendes Emission skulde indskrænkes til hvad der dengang cirkulerede med Tillæg af den til enhver Tid tilstedeværende Metalbeholdning, havde Skotland 10 betydelige Seddelbanker, der omspændte Landet med et Net af flere hundrede Filialer. Hertil kommer — og dette er vistnok det Moment, der har haft den største Indflydelse — at Sedlernes Minimumsstørrelse i Skotland (ligesom i Irland) sattes til 1 £, medens den i England sattes til 5 £. Seddelcirkulationen er siden den Tid voxet med omtrent 75 pCt., medens Befolkningen kun er steget 33 pCt.*).

Men Lovgivningen er langt fra den eneste Grund til at Cheque- og Depositosystemet i England har udvidet sig saa stærkt paa Seddelemmissionens Bekostning; den har været et Moment, der har fremskyndet den Udvikling, som paa Grund af Sagens Natur af sig selv tidlig eller sent vilde være kommet. Sagen er nemlig den, at Chequen ved en Mængde kommercielle Omsætninger er et langt fortrinligere Betalingsmiddel end Banknoten. En Del af Fordelene ved Benyttelsen af Cheques blev allerede 1844 med stor Klarhed fremstillede af Tooke i følgende Ord:*)

«De fritage for den Ulejlighed, der er forbunden med at betale en lille Del af Summen i Mønt; de gjøre i mange Tilfælde Brugen af stemplede Kvitteringer overflødige, fordi Bankernes Bøger kunne tjene som Bevis for Betalingen. De fjerne den Fare for Tyveri eller Ildebrand, som for Personer, der ikke have ild- og dirkefri Gjemmer,

*) Martin anf. St.

**) An inquiry into the currency principle pag. 23—24.

følger med Besiddelsen af Banknoter. Udstedernes Chequebøger tjene ogsaa til at bevare en Gjenpart af Betalingens Detailler og hjælpe derved til at finde mulige Fejl eller Uregelmæssigheder i Betalingen eller Bogføringen. Og Brugen af «crossed cheques» gjør det, for saa vidt angaar de londonske Bankers, der benytte Clearinghouse, muligt for Udstederne af saadanne Cheques at regulere deres Ind- og Udbetalinger i Tiden mellem Kontorernes Aabning og Kl. 3¹/₂ eller 4, saa at deres Banker kun har at betale eller modtage eller overføre Differencen». Af de anførte Fordele gjælde nogle særlig for Brugen af Cheques, medens andre (særlig Fjernelsen af Fare for Tyveri og Ildebrand) overhovedet ere forbundne med den Skik at have sin Kassebeholdning indestaaende paa Folio i en Bank, og der er i og for sig intet i Vejen for, at det sidste kan bestaa uden det første. I Skotland er det saaledes vistnok det almindeligste, at Foliohaveren hver Morgen i Banken hæver et saa stort Beløb i Banknoter, som han mener at have Brug for i Løbet af Dagen; men han gaar herved Glip af de andre af Tooke fremhævede betydelige Fordele, navnlig af dem, der ere forbundne med Brugen af «crossed cheques», en i dansk Praxis aldeles ukjendt Institution, hvis overordenlig store Betydning vil blive nærmere udviklet nedenfor. — Ogsaa i Tyskland (med Undtagelse af Hamborg) har det i det mindste indtil den nyeste Tid været almindeligst, at Indehaveren af en Girokonto selv hævede de Beløb, han skulde bruge til Udbetaling. Man har ment, at den ydre Omstændighed, at man af Hensyn til Stempellovgivningen bruger Kvitteringsformen i Stedet for Anvisningsformen ved Cheques (noget der ogsaa indtil Chequeloven af 1865

var det eneste brugelige i Frankrig) har bidraget til at fastholde denne Vane*).

Naar det saaledes maa erkjendes, at Chequen er et fuldkommere Omsætningsmiddel end Banknoten, frembyder der sig dernæst det Spørgsmaal, om der da er en saadan Væsensforskjel paa de 2 Omsætningsmidler, at den helt modsatte Maade, hvorpaa Lovgivningen behandler dem, kan begrundes derved. Man har nu været tilbøjelig til at statuere en saadan Væsensforskjel; man har troet, at de havde en grundforskjellig Oprindelse, og at deres Virkning paa de økonomiske Forhold, paa Varepriserne, paa Rentefoden, paa Spekulationen langt fra var den samme. Man har set paa Chequens første Opkomst og glemt, at den i Tidernes Løb var bleven til noget ganske andet, og man har endelig forset sig paa den ydre Lighed, der er mellem Banknoterne og kontante Penge, navnlig Staternes Papirpenge.

Chequens Oprindelse kan spores tilbage til de hollandske «kassiersbriefjes» og til de gamle Girobanker. Hvad de sidste angaar, af hvilke den i Amsterdam oprettedes 1609 og den i Hamborg 1619, var Forholdet det, at der i begge de nævnte Byer kurerede Mønter af højst forskjellig Art og Nationalitet, og at de fleste endda vare i en uhyggelig høj Grad beklippede og tildels forfalskede, hvilket gjorde alle Betalinger besværlige og usikre. Girobankernes Oprettelse afhjalp nu denne Ulempe derved, at enhver, der deponerede Penge i dem, krediteredes for den Vægtmængde fint Sølv, han havde indbetalt; derved blev Girobankens Kvitteringer eller Anvisninger paa Banken et sikkert og uforfalskeligt Betalingsmiddel, de vare lige-

*) B. Hartung: Der Check- und Giro-Verkehr der Deutschen Reichsbank.

frem Anvisninger paa en bestemt Mængde Sølv, som laa i Bankens Kjælder — saaledes troede man i det mindste, og saaledes var det ogsaa virkelig Tilfældet for Hamburgerbankens Vedkommende; Amsterdamberbanken derimod havde, som det viste sig ved den franske Invasion 1790, gjort ulovlige Udlaan af sine Midler, navnlig til det ostindiske Kompagni. Kassiersbriefjes havde indtil dette Aarhundrede den Lighed med de gamle Giroanvisninger, at de repræsenterede Penge, der laa urørte i de Personers Værge, hos hvem de vare deponerede, men i dette Aarhundrede have de hollandske Kassiers begyndt at udlaane af de deponerede Penge og ere derved i denne Henseende kommet til at staa ganske ved Siden af andre Deposito-banker — kun med den Forskjel, at de endnu tage Provision af deres Foliokunder, en Omstændighed der gjør, at de ikke kunne udholde Konkurrencen med Bankerne og nu ere i Færd med at dø ud. Ifølge Hulshoff*) existerede Kassiers i Amsterdam allerede almindeligt i det 16. Aarhundrede og det blev hurtigt Skik og Brug, at enhver, der havde større Omsætninger, ikke holdt selvstændig Kassebeholdning, men havde Penge indestaaende hos disse Kassiers og afgjorde sine Betalinger ved Hjælp af Anvisninger, Kassiersbriefjes. I Aaret 1770 begyndte de at udvexle Anvisninger paa samme Maade som det sker i det i 1775 oprettede londonske Clearinghouse. Regeringerne havde ikke noget venligt Øje til dem, og f. Ex. udkom der i 1684 en Forordning, i hvilken de blandt andet stilledes lige med Vexellere, Jøder og andre farlige Personer; men de vare saa fuldstændig indgroede i den økonomiske Orden, at de vedblev at florere til Trods for

---

*) Anf. Værk pag. 30 flg.

Forordningerne og Regeringernes Uvilje. Paa Dronning Elisabeths Tid forsøgte Thomas Gresham, der havde en for sin Tid usædvanlig klar Indsigt i Pengevæsenets Theori, at faa Systemet indført i England; men det kom først senere som en Frugt af selve den økonomiske Udvikling. — De første Banker i England opstod under Karl II og deres Oprindelse skildres af Macaulay*) paa følgende Maade:

«Under Williams Regering levede der endnu gamle Folk, som kunde huske den Tid, da der ikke var et eneste Bankhus i London. Endnu saa sent som under Revolutionen havde enhver Handlende sit eget Jærnskab i sit eget Hus, og naar en Accept blev ham præsenteret, talte han Kronerne og Karolinerne op paa sin egen Disk. Men Velstandens Forøgelse havde frembragt sin naturlige Virkning, Arbejdets Deling. Før Slutningen af Karl II's Regering var en ny Maade at betale og modtage Penge paa kommet i Mode blandt Hovedstadens Handlende. Der opstod en Klasse af Mellemmænd, hvis Bestilling det var at opbevare Handelshusenes rede Penge. Denne nye Forretningsgren faldt naturligt i Hænderne paa Guldsmedene, som vare vante til at gjøre betydelige Forretninger i de ædle Metaller, og som havde Hvælvinger, hvori store Masser af Metal kunde ligge sikrede mod Ild og Tyveri. Det var hos Guldsmedene i Lombard Street at alle Betalinger i rede Mønt skete. Andre Handlende gav og modtog kun Papir. Denne store Forandring fandt ikke Sted uden megen Modstand og Spektakel. Kjøbmændene af den gamle Skole klagede bittert over, at en Klasse af Folk, som for 30 Aar siden havde indskrænket sig til

---

*) History of England (Tauchnitz Edition, 7. Bd. pag. 301 fig.).

deres egenlige Bestilling og havde haft en smuk Indtægt af at lave Sølvopsatser og Skaale, indfatte Juveler for smukke Damer og sælge Pistoler og Pjastre til Folk, der rejste til Kontinentet, var bleven hele Stadens Skatmestre og var nær ved at blive dens Herrer. Disse Aagerkarle, sagde man, spillede Hasard med det, som andre havde erhvervet og opsamlet ved Flid og Sparsommelighed. Hvis Terningerne faldt heldigt, blev den Slyngel, som opbevarede Pengene, Borgmester; hvis de faldt uheldigt, gik den stakkels Taabe, som gav ham Pengene til Opbevaring, fallit. Paa den anden Side blev Fordelene ved den nye Fremgangsmaade fremsatte i beaandede Ord. Det nye System, sagde man, sparede baade Arbejde og Penge. To Kontorister i ét Kontor udrettede det samme som under det gamle System maatte besørge af 20 Kontorister i 20 forskjellige Etablissementer. En Guldsmeds-note kunde omsættes 20 Gange i den samme Morgen, og saaledes kunde hundrede Guineas indelukkede i hans sikre Hvælvning udrette det samme, hvortil man tidligere behøvede 1000 Guineas spredte i mange forskjellige Skabe, nogle paa Ludgate Hill, andre i Austin Friars og atter andre i Tower Street.»

Cheques kom imidlertid sandsynligvis først i Brug omtrent 1770; før den Tid udstedte Guldsmedene promissory notes for de modtagne Penge. (Man maa erindre, at Udstedelsen af Noter indtil 1844 var aldeles fri Næring for Firmaer med ikke over 6 Deltagere); men efter den Tid ophørte de londonske Bankers' Noteudstedelse aldeles saa at den eneste Seddecirculation i London var Bank of Englands. — Som man kan se af Macaulays Fremstilling begyndte Guldsmedene allerede meget tidlig at bruge de dem betroede Penge til Udlaan og endda ikke altid

til de allersikreste Udlaan; navnlig led de og deres Kunder store Tab ved at de laante Karl II Penge, som de aldrig fik igjen.

Det er altsaa fra Girobankerne, fra de hollandske Kassiers og fra de engelske Guldsmede, at Deposito- og Chequesystemet har sin Oprindelse; men det har i Tidens Løb undergaaet enorme Forandringer. Det gaar imidlertid ofte saaledes med Bedømmelsen af gamle Institutioner, at man stirrer sig blind paa den ydre Form og overser, at det Indhold, der skjuler sig bag de gamle, traditionelle Former, efterhaanden ganske har skiftet Karakter; saaledes er det gaaet mange ved Betragtningen af disse Forhold, og saaledes gik det i en ganske særlig Grad de Mænd, i hvis Lod det faldt i første Halvdel af dette Aarhundrede at fastslaa Normerne for Englands Bankpolitik. Disse Mænd havde ikke sat sig nogen ringere Opgave end at umuliggjøre fremtidige Handelskriser; man var ikke tilfreds med at forhindre Gjentagelser af Misèrerne fra Revolutionskrigene og Napoleonstiden, da Bank of England maatte standse sin Seddelindløsning og dens Noter faldt langt under pari; nej man vilde regulere Rentefoden, Varepriserne og Spekulationen, og alt dette troede man at opnaa ved at foreskrive Regler for Seddeludstedelsen. Man opstillede den under Navn af Currencydoktrinen bekendte Theori, hvorefter Stadighed i alle Prisforhold skulde opnaas ved at man lod Papirpengenes Mængde fluktuere ganske paa samme Maade, som Mængden af Metalpenge vilde have fluktueret, hvis der ingen Papirpenge havde været. Doktrinen i sin Helhed maa paa Nationaløkonomiens nuværende Standpunkt betragtes som forlængst opgivet (det er et Særsyn at en Mand som Wollowski ikke var fri for at hælde til den paa flere Punkter),

og det er unødvendigt at gjentage de Argumenter, som dens Modstandere, særlig Tooke og Fullarton i sin Tid have fremført mod den; hvad der her interesserer os, er kun den Side af Sagen, at man troede at opnaa alle de mærkelige Virkninger, man tilsigtede, alene ved at regulere den cirkulerende Seddelmængdes Fluktuationer. Man lod sig som sagt skuffe af den ydre Form. Man mente, at Seddelbankerne gjennem deres Noteudstedelse kunde forøge den cirkulerende Pengemængde saa meget det skulde være og derved øve den allerstørste Indflydelse paa Varepriserne, men man saa ikke, at en Deposito-bank kunde gjøre omtrent lige saa meget — eller lige saa lidt. Seddelbankerne, sagde man, skabte et helt nyt Omsætningsmiddel, hvis Mængde afgang af dem selv, Depositobankerne kunde ikke gjøre andet end at overføre alt i Forvejen eksisterende Penge fra en Haand til en anden; hvad de betalte ud til den ene var ikke andet, end hvad de havde modtaget af den anden. Man var jo nødsaget til at indrømme, at den, der mødte paa Varemarkedet med en Cheque, var i Stand til at købe lige saa meget, til at gjøre lige saa store Spekulationer og til at øve ganske den samme Indflydelse paa Varens Pris som den, der mødte med det samme Beløb i Banknoter; men det var dog noget andet, mente man; Banknoten var et selvstændigt Omsætningsmiddel, hvis Mængde kunde forøges ganske i det uendelige, saa længe der bare var Folk, der henvendte sig til Banken for at faa Laan, Chequen derimod repræsenterede et Pengebeløb, der var indbetalt i Banken, og det var derfor aldeles umuligt for Depositobankerne at øve nogen Indflydelse paa Cirkulationens Størrelse. Det er tydeligt nok, at man kun kan opstille denne Distinktion, naar man mere eller mindre

bevidst forestiller sig, at Sagerne gaa ganske som i Systemets Barndom; en Giroanvisning paa den hamborgske Girobank eller et Kassiersbriefje paa en amsterdamsk Kassier repræsenterede ganske vist et bestemt Beløb i rede Sølv, som laa i den betruknes Kjælder, og selv efter at den «amsterdamsche wisselbank» havde begyndt at laane ud af de betroede Midler, var der dog en bestemt Grænse for dens Virksomhed, fordi dens Kunders Foliotilgodehavende kun opstod ved kontante Indskud. Men ved de moderne Depositobanker, særlig i England, er Forholdet et ganske andet. En overordenlig stor Del af Foliotilgodehavenderne opstaa aldeles ikke ved Indskud af kontante Penge, men derved, at Bankens Kunder paa deres Folio indsætte Anvisninger paa andre Banker, Vexler og i det hele taget Fordringer af forskjellig Art, og de kunne ganske paa samme Maade som Seddelbankernes Noteudstedelse fremkomme ved Bankernes Diskontering og øvrige Udlaansvirksomhed. Begge Arter af Banker udfølge derved den samme Art af Virksomhed, nemlig at udmønte Krediten i dens forskjellige Former; hos begge er Forretningens Natur ganske den samme: Bankens Kunder give Banken et eller andet mindre kontant Kreditmiddel, enten Vexler eller andre Forskrivninger eller (som ved Kassakrediter og de i England brugelige overdrawn accounts) den rent personlige Sikkerhed, og modtage til Gjengjæld et Kreditmiddel, som kan benyttes til kontante Indkjøb; i det ene Tilfælde er dette en Bunke Banknoter, i det andet Tilfælde en Godskrivning paa Foliokonto, over hvilken der kan disponeres ved Hjælp af Cheques. Naar alt dette er indrømmet, er der endnu en Indvending tilbage, som synes at have spillet en stor Rolle hos Currencydoktrinens Forsvarere under

den store Inquiry, der gik forud for den Peelske Bankakt*) nemlig den, at da Banknoterne vedblive at cirkulere, medens enhver Cheque maa betales med Banknoter eller Mønt, er det aldeles tilstrækkeligt, at Banknoternes Mængde reguleres, da Mængden af Cheques med Naturnødvendighed maa rette sig derefter. Dette Argument fortjener neppe nogen alvorlig Imødegaaelse: et Blik paa et Land med udviklet Bankvæsen viser, at det kun er et aldeles forsvindende Antal Cheques, der betales kontant; i det londonske Clearinghouse likvideres der hver Dag gjennemsnitlig 20 Millioner £ uden Brug af en eneste Banknote. Cheques vil i en By som London kun i 2 Tilfælde præsenteres til Betaling, nemlig for det første, naar man skal bruge Penge til visse Arter af Betalinger, der ligge udenfor de kommercielle Omsætningers Omraade, og for det andet, naar man har Brug for Guld til Export — men i sidste Tilfælde kan man rigtignok heller ikke hjælpe sig med Banknoter. Der er ført mange Stridigheder og spildt mange Ord paa Spørgsmaalet om, hvorvidt Krediten, særlig Bankkrediten, er »Kapital» eller et Middel til at skabe Kapital eller ingen af Delene; men i ethvert Tilfælde maa en saadan kapitalfrembringende Ævne i lige høj eller lige ringe Grad tilskrives begge de to Arter af Bankvirksomhed. Uden at komme ind paa subtile Undersøgelser kan man sige saa meget, at Krediten forlener den, der nyder den, med en Købeevne, som sætter ham i Stand til at sætte de i Samfundet tilstedeværende produktive Kræfter i Bevægelse, og at de af Bankerne skabte Kreditmidler, enten de have den ene eller den anden Form, i en ganske særlig Grad give deres

*) Uddrag af Referaterne findes bl. a. hos Macleod: Theory and practice of banking.

Besidder denne Magt, fordi de i en særlig Grad ere egnede til at modtages som kontant Betaling paa det kommercielle og industrielle Marked. Bankkrediten er derfor i begge sine Former et mægtigt Middel til at fremme det produktive Arbejde og det økonomiske Fremskridt — og den kan i begge Former ved at misbruges hjælpe med til at frembringe de største Kalamiteter paa Penge- og Varemarkedet. Det har i denne Udvikling kun været Hensigten at vise, at Depositobankernes Indflydelse paa dette Omraade ikke behøver at staa tilbage for Seddelbankernes; af den nedenfor følgende Fremstilling af det engelske Cheque- og Clearinghousesystem vil det fremgaa, at Chequesystemet, saaledes som det dér har udviklet sig, gjemmer Spirer til langt mægtigere Virkninger end Seddelsystemet.

Naar jeg saaledes tror at have paavist, at de Theorier, der se en Væsensforskjel mellem den Virkning, som Cheques og Banknoter kunne udøve paa et Lands økonomiske og kommercielle Status, ere byggede paa falske Forudsætninger, vilde det dog være forhastet paa Grundlag heraf at bryde Staven over de Lovgivninger, der behandle dem saa forskjelligt. Sagen er nemlig den, at der er en betydelig Forskjel tilstede, men den maa søges paa andre Punkter. — Naar man istedetfor at indlade sig paa vidt-svævende økonomiske Betragtninger vælger Beskyttelsen for Bankernes Kreditorer til Hovedsynspunkt, vil det vise sig, at dette Hensyn gjør sig gjældende paa en væsenlig forskjellig Maade ved Cheques og Banknoter. Vil man se Sagen fra denne Side, maa det først bemærkes, at Banknoten er et Cirkulationsmiddel, Chequen derimod kun et Betalingsmiddel. Det er netop Hensigten med Noten, at den skal gaa fra Haand til Haand og stadig modtages

som kontant Betaling fra den ene til den anden; det er kun paa denne Maade, at Bankerne drage nogen Fordel af deres Udstedelsesret; en Cheque er derimod aldeles ikke bestemt til Cirkulation, hvortil den af mange Grunde ikke egner sig: dels fordi den ikke altid, saaledes som Banknoterne, lyder paa en rund Sum, og dels fordi det almindelige Publikum ikke føler sig saa tryk ved at modtage en af en privat udstedt Cheque, som ved den af en Bank udstedte Note. Følgen heraf er, at Chequen i Almindelighed aldeles ikke cirkulerer, men enten hurtig præsenteres til Indløsning eller, hvad der i Lande med udviklet Bankvæsen er langt almindeligere, indsættes paa Folio i en Bank, der da strax præsenterer den til Likvidation, hvorved den ligeledes gaar ud af Verden. Den, der modtager en Cheque, bliver derved kun for en kort Tid Bankens Kreditor, og endvidere bør man lægge Mærke til, at i denne korte Tid har han endda Regres til den, af hvem han har modtaget Chequen, og maaske til flere — ja det er endog disse, der ere hans virkelige Kreditorer, og ikke Banken, som jo i Almindelighed ikke overfor ham har paataget sig nogen Forpligtelse til at betale Chequen. Medens saaledes en Notebank staar i stadigt Skyldforhold til hele det seddelforbrugende Publikum, bliver Deposito-bankens virkelige, stadige Kreditorer ikke dem, der modtage Cheques i Betaling og derefter saa hurtig som muligt bringe dem ud af Verden igjen, men derimod Bankens Foliokunder, de Personer, der have Penge indestaaende i Banken, og dette Forhold giver Anledning til en meget forskjelligartet Behandling. Den, der betror en Bank sin Kassebeholdning, staar i en stadig intim Rapport til denne bestemte Bank, og man kan med Billighed stille den Fordring til ham, at han saa vidt muligt skal gjøre sig bekendt

med dens Soliditet og øvrige Forhold; men en saadan Fordring kan aldeles ikke stilles til den, der i sin daglige Handel og Vandel modtager i Betaling Sedler udstedte af Banker, som han ikke staar i nogensomhelst Forbindelse med. Forskjellen vil navnlig blive klar, naar man erindrer til hvilke Betalinger det er, at Sedlerne benyttes, og hvem der modtager dem i Betaling. Medens Brugen af Cheques i Almindelighed vil være indskrænket, om just ikke til kommercielle Omsætninger, saa dog til Betalinger af forholdsvis større Beløb og altsaa indenfor Samfundsklasser, der selv have Midlerne til at danne sig en Mening om Soliditeten af det Betalingsmiddel, de modtage, og medens navnlig Foliohaverne i Bankerne, der som ovenfor paa- vist ere de egentlige Kreditorer i dette Forhold, i Regelen ville høre til de højere Samfundsklasser, bruges Sedlerne til Betalinger i alle mulige Forhold lige ned til meget smaa Beløb, og Bankernes Seddelkreditorer bliver Publikum i videste Forstand, herunder de allerlaveste Samfundsklasser, for hvilke det er en absolut Umulighed at danne sig noget Begreb om de forskjellige Seddelbankers Soliditet, samtidig med at det har den allerhøjeste Betydning, at de Betalingsmidler, som disse Samfundsklasser modtage i god Tro, ikke pludselig vise sig at være værdiløse eller forringede i Værdi. Man maa erindre, at det i Virkeligheden ikke er nogen frivillig Sag for disse Mennesker, om de ville modtage Sedlerne i Betaling eller ej. Enhver vil kunne sige sig selv, hvor umuligt det f. Ex. vilde være for en Arbejder at nægte at modtage sin Løn i Sedler, og ganske afset fra de Tilfælde, hvor Sedlerne, saaledes som Bank of Englands og Banque de Frances Noter (men f. Ex. ikke den tyske Rigsbanks) i Kraft af Lovgivningen ere tvungent Betalingsmiddel, findes

der overalt en grundfæstet Opinion for, at Betaling i Banknoter er aldeles lig med Betaling i rede Penge, en Opinion, som det ganske sikkert vilde være fuldstændig frugtesløst at forsøge paa at udrydde, navnlig hos de mindre kyndige Samfundsklasser. Hvor grundfæstet denne Opfattelse af Sagen er, illustreres tydeligt af en Anekdote, der er meddelt i Hr. I. Heckschers Afhandling om de svenske Seddelbanker i dette Tidsskrifts 16. Bind. Da Stockholms enskilda Bank under de økonomiske Kalamiteter i 1878 var kommet en Del i Miskredit, udtog en Mand sit i denne Bank indestaaende Depositobeløb, og da han havde faaet Beløbet udbetalt i Bankens egne Sedler, lagde han disse i sin Pengeskuffe med den Bemærkning, at nu skulde ingen faa ham til mere at betro sine Penge til en Bank. — At man ved at modtage en Banknote i Betaling bliver Bankens Kreditor, er noget, der ingenlunde staar tilstrækkelig klart for den store Masse. Dette er efter min Formening de Grunde, der tale for at afvige fra Principet om Bankfrihed overfor Seddelbanker, og jeg skal til Slutning kun gjøre den Bemærkning, at man af og til hos Forfattere, der iøvrigt se klart paa det hele Forhold, finder Forsøg paa at opstille en yderligere Forskjel mellem Cheques og Banknoter, der neppe ere holdbare. Naar saaledes R. Hildebrand*) anser Deposita for at være sikrere for Bankerne end Noteudstedelsen, fordi Banken kjender hver enkelt af sine Kunder og forud kan beregne, hvilke Bevægelser der vil finde Sted paa hans Konto, holder dette neppe Stik, naar Talen er om en stor Bank med mangfoldige Foliokunder, hvor det bliver ganske umuligt at føre Kontrol med Be-

---

*) Das Chequesystem und das Clearinghouse in London, pag. 38.

vægelsen paa hver enkelt Konto; men Sagen faar ogsaa mindre Betydning, fordi Hovedsynspunktet ikke bør være Bankens, men Publikums Sikkerhed. Naar endvidere Hulshoff*) siger at «bij betalingen buiten de stad zal men meestal aan bankpapier (hvormed han mener Banknoter) de voorkeur geven», da er dette kun rigtigt med stor Begrænsning og modsiges navnlig af Erfaringerne fra England.

I det Foregaaende er der opstillet en Sammenligning mellem Cheque- og Seddelsystemet, og det er antydet, at det første gjemmer Spirer til en langt fyldigere Udvikling af Kreditens Brug i Omsætningens Tjeneste end det sidste; dette vil navnlig blive klart, naar man kaster et Blik paa Systemets praktiske Udvikling i England og især paa det dér eksisterende Clearinghouse-System. Det londonske Clearinghouse (der iøvrigt havde haft Forgængere i Amsterdam og indenfor selve Storbritannien i Edinburgh) opstod som tidligere bemærket i 1775 derved at en Del londonske Bankers enedes om daglig at udvexle de Fordringer, de gjensidig havde paa hinanden, i Stedet for at præsentere dem til Betaling. Medlemmerne af dette Clearinghouse forholdt sig i Begyndelsen meget exclusive, navnlig vilde de, efterat der i 1833 var givet Tilladelse til Oprettelsen af Aktiebanker, ikke optage disse, saa at f. Ex. et Institut som London and Westminster Bank har maattet vente paa at blive Medlem i over 20 Aar efter sin Oprettelse. Bank of England admitteredes først 1864; nu er Forholdet dette, at alle betydelige Bankers i Westend ere Medlemmer, hvorved Systemet først faar sin fulde, gjennemgribende Betydning. Bankerne i Eastend ere for

---

*) Anførte Værk pag. 41.

langt fjernede til at deres Deltagelse under de nærværende Forhold kan blive praktisk mulig. Forretningsgangen er den, at hver Banker 2 Gange daglig sorterer alle de Cheques og Vexler paa de andre Medlemmer, som han i Dagens Løb har modtaget, i Pakker (saaledes at alle Anvisninger paa én Banker komme i samme Pakke) og indfører i den saakaldte «inclearing book» det samlede Beløb af de Fordringer, han paa denne Maade har paa hver enkelt af de andre Bankers; derefter sendes en Udsending med alle Pakkerne hen i Clearinghouses Lokale, hvor hvert Medlem har sin Pult, og her fordeler han Pakkerne paa de forskjellige Pulte; naar Fordelingen er færdig, undersøger hver Bankers Udsending alle de Pakker, der ere lagte paa hans Pult, og ser deraf, hvor stor en Fordring hver af de andre Medlemmer har paa hans Bank*); disse Beløb indføres i «outclearing book» og Differencen mellem In- og Outclearingsbeløbet viser, hvor meget han har at betale eller modtage. Dette Resultat meddeles til Clearinghouses tilstedeværende Bestyrer, der fører en Liste, paa hvilken alle Medlemmerne ere opførte; paa denne Liste opføres alle de fremkomne Saldi henholdsvis i Debet- og Creditsiden, og det vil let ses, at naar der ingen Fejl er begaaet, maa Debetsidens samlede Sum være ligestor med Creditsidens. Betalingen af Saldoerne foregaar paa den Maade, at hvert Medlem af Clearinghouse har en Konto i Bank of England, og at de endvidere alle have en Fælleskonto sammesteds, over hvilken Clearinghouses Bestyrer er bemyndiget til at disponere. Den, der har en Saldo at betale, leverer Bestyreren en Cheque paa Bank of England, og den, der

*) Forsaavidt der er Fordringer deriblandt, som Bankeren ikke vil honorere, maa Meddelelse herom gives inden Kl. 4^{3/4}.

har faaet en Saldo tilgode, modtager ligeledes en Cheque paa Bank of England udstedt af Bestyreren i Foreningens Navn. Det er paa denne Maade at der uden Brug af en eneste Sovereign eller Banknote udvexles Beløb, der under almindelige Omstændigheder er 15 Millioner £ daglig, men paa de halvmaanedlige Fondsreguleringsdage stiger til 50 Millioner, og hvis gennemsnitlige daglige Beløb er cirka 20 Millioner. Man vil kunne indse, at dette Beløb for de deri deltagende Banker medfører en enorm Rentebesparelse og Mulighed for Udvikling af deres Forretningsomraade, da de uden det stadig maatte holde en stor uproduktiv Kassebeholdning i Guld eller Sedler for at kunne betale alle de Cheques, der præsenteres dem til Betaling; men det vil endvidere indses, at Systemet først naar sin fulde Udvikling, naar det er en gennemgaaende Regel, at den, der modtager en Cheque, ikke præsenterer den til Betaling, men indsætter den paa Folio i en Bank; dette er imidlertid i Virkeligheden i stor Udstrækning Tilfældet i England, og Grunden hertil er dels den Omstændighed, at enhver nogenlunde større Handlende og mange private have deres Bank, der saa at sige besørger alle deres Ind- og Udbetalinger, dels de Regler, der have uddannet sig med Hensyn til de saakaldte «crossed cheques», som det derfor vil være Umagen værd at skjænke en nærmere Omtale.

Den saakaldte «Crossing» af Cheques har allerede meget tidligt været i Brug i England, og opstod paa et Tidspunkt, da Cheques altid udstedtes til Ihændeleveren og ikke kunde endosseres, men det er en Misforstaaelse, naar nogle franske Forfattere *) mene, at den har tabt sin

---

*) f. Ex.: Le Mercier: Etude sur les chèques, pag. 125.

Betydning nu, da Endossement kan finde Sted. Hensigten er at lægge en Hindring i Vejen for at Cheques komme i fejle Hænder og præsenteres til Betaling af en uberettiget, og dette søges opnaaet derved, at en crossed Cheque kun maa betales til en Banker; den, der er kommen i uretmæssig Besiddelse af en crossed Cheque kan saaledes, hvis han ikke har Konto hos en Banker, slet ingen Brug gjøre af den, og en yderligere Hindring for den uretmæssige Ihændeavers Brug af Chequen fremkommer, naar den er «crossed specially», hvilket strax skal blive nærmere forklaret. Forholdet er nu ordnet ved Lov af 15. August 1876. Efter denne Lov kan Udstederen eller enhver senere Ihændeaver af en Cheque krydse den «specially» eller «generally»; det første sker ved at skrive Navnet paa en Banker tværs over den, det sidste ved at man kun skriver Ordene: «and company» eller & Co., og i første Tilfælde maa den kun betales til den, hvis Navn er skrevet over den, i sidste Tilfælde til en hvilken som helst Banker. Naar en Cheque er krydset «generally» kan enhver senere Ihændeaver krydse den «specially», men iøvrigt er det forbudt at udslette eller forandre den engang stedfundne «Crossing». Vil man have en yderligere Betyggelse kan man under Bankerens Navn eller under Ordene «& Co.» tilføje «not negotiable» og dette har følgende Virkning: medens det ellers er en absolut Regel, at den, der i god Tro og uden grov Uagtsomhed modtager en Cheque af en uretmæssig Ihændeaver, bliver Ejer af den, er det modsatte Tilfældet, naar den bærer Ordene «not negotiable», og i dette Tilfælde kan den retmæssige Ejer, der beviser, at Chequen er ham frakommen, forhindre, at den bliver betalt til nogen anden end ham selv eller hans Banker paa hans Vegne. Sin

store økonomiske Betydning faar Crossed-Cheque-Systemet derigjennem, at da disse Cheques kun kan præsenteres gjennem en Banker, komme de, forsaavidt angaar Medlemmerne af Clearinghouse, altid til at passere gjennem dette. Denne Omstændighed bevirker ikke alene en enorm Udvidelse af Omsætningerne i Clearinghouse og en stor Rentebesparelse for Bankerne, men den medfører ogsaa en overordenlig stor Fordel for disses Kunder. Enhver Forretningsmand, der paa samme Dag har store Ud- og Indbetalinger at præstere og modtage, navnlig Bankierer og Fondshandlere, der skulle modtage og levere store Poster, lider ofte betydelige Rentetab og har navnlig stor Ulejlighed og meget Arbejde paa Grund af den store Kassebeholdning han maa bringe til Veje for at kunne betale de købte Poster, medens Pengene atter gaa ind samme Dag ved Leveringen af hvad han har solgt, men dette kan ganske undgaas ved Brugen af crossed Cheques. Han kan nemlig ganske rolig give crossed cheques for de Beløb han har at betale, og derpaa efterhaanden som han faar Pengene ind, deponere dem i Banken; han er nemlig sikker paa, at hans Cheques ikke i Dagens Løb ville blive præsenterede til Betaling; de ville først ved Banktidens Slutning blive præsenterede i Clearinghouse, og til den Tid vil der være Dækning tilstede for dem. Clearinglignende Institutioner ere ikke ganske ukjendte andre Steder, og som Exempler kunne nævnes de berlinske Vexellerere og Bankierers «Bank der Berliner Cassen-Verein» og Foreningen af de parisiske Agents de change, to Institutioner, der for deres Medlemmer frembringe lignende Virkninger, som de ovenfor fremstillede Regler om Clearinghouse og crossed Cheques for de engelske Bankers Foliokunder; men den betydelige Forskjel bestaar

deri, at de begge kun ere til Fordel for en indskrænket Kreds af Medlemmer, medens det engelske System kommer hele det omsættende Samfund tilgode. Ogsaa Crossing af Cheques har et Sidestykke i Tyskland, idet Udstederen eller Ihænderhaveren af en Giroanvisning med Retsvirkning kan skrive tværs over samme: «Nur zahlbar an einen Girokunden der Reichsbank».

Hvad angaar den engelske Lovgivnings Stilling til Chequessystemet skal jeg foruden det ovenfor anførte endnu berøre to Punkter af Betydning, nemlig Stemplet og Reglerne om Trassentens og Endossenternes Ansvar. Cheques vare oprindelig stempelfri, men bleve senere belagte med et Stempel af 1 d. og gaa nu ind under den almindelige Regel i Stempeloven af 1870, hvorefter alle avista Vexler betale 1 d. Stempel. Med Hensyn til Spørgsmaalet om Ansvarret fastholder Lovgivningen det korrekte Synspunkt, at Chequen er et Betalingsmiddel, der ikke er bestemt til at cirkulere, og at den, der giver en Cheque i Betaling, saa hurtigt som muligt bør befris for sit Ansvar. En Cheque skal derfor præsenteres «within reasonable time» hvilket fortolkes saaledes, at den i Almindelighed skal præsenteres Dagen efter at den er modtaget; Forlængelse indtræder dog, naar Modtageren bor andetsteds end der, hvor Chequen er betalbar, idet det da er tilstrækkeligt, at den Dagen efter Modtagelsen afsendes med Posten. Har man præsenteret den within reasonable time kan man gjøre Regres gjældende overfor sin Cedent, men overfor andre Endossenter kun, naar den er præsenteret within reasonable time fra den Tid, de cederede den. Overfor Trassenten gjælde disse Regler kun, naar han er uden Skyld i Mangelen af Betaling og vilde lide Tab ved at Ansvarret blev gjort gjældende imod

ham; ellers hefter han i 6 Aar fra Udstedelsesdagen*). Lignende Regler findes i andre Lande; saaledes bestemmer f. Ex. den franske Lov af 14. Juni 1865 Art. 5: «Le porteur d'un chèque doit en réclamer le paiement dans le délai de cinq jours, y compris le jour de la date, si le chèque est tiré de la place sur laquelle il est payable, et dans le délai de huit jours, y compris le jour de la date, s'il est tiré d'un autre lieu. — Le porteur d'un chèque qui n'en réclame pas le paiement dans les délais ci-dessus, perd son recours contre les endosseurs; il perd son recours contre le tireur, si la provision a péri par le fait du tiré, après lesdits délais».

Ved den nævnte Lov søgte man i Frankrig at skaffe Systemet Indgang i Landet ved Hjælp af Stempelbegunstigelse (efter Loven skulde Cheques være fuldstændig stempelfri, men efter Krigen, da man var nødt til at forhøje Statens Skatteindtægter, blev dette forandret ved Lov af 19. Februar 1874 Art. 8, hvorefter Cheques betale en Stempalafgift af 10 c., naar de ere betalbare paa samme Sted som de udstedes, og i modsat Tilfælde 20 c.) men det har endnu ikke naaet nogen stor Udvikling dér, og det er ogsaa indlysende, at en Lov af denne Art ikke med et Slag kan tilvejebringe en Forandring i et Lands Sædvaner paa Kreditens Omraade. I England har det i Aarhundreder været Skik, at enhver større Forretningsmand lod saa at sige hele sin Kasseomsætning forvalte af en Bank; i Frankrig derimod har man altid haft en udpræget Mangel paa Tilbøjelighed til at lade sin Kassebeholdning slippe ud af Hænderne paa sig. — Et Blik paa en hvilkensomhelst ugenlig Balance fra Bank of England og Banque de France

*) En samlet Fremstilling af Lovreglerne om Cheques findes i G. J. Shaw: A practical treatise on the law of Bankers Cheques.

vil vise, hvorledes i det første Land Folioerne, i det andet Noteudstedelsen spiller den langt overvejende Rolle^{*)}. Ogsaa i Danmark er Chequesystemet endnu i sin Barndom, men i Modsætning til Frankrig maa Grunden her vistnok for en Del søges i at Fordelene ved at have sine Penge disponible ikke altid ere gaaede tilstrækkeligt op for det kommercielle Publikum; derfra bl. A. de store Sparekasseindskud, hvorved man ganske vist faar en højere Rente, end Bankerne kunne give, men paa Bekostning af Disponibiliteten — medmindre Sparekasserne gaa udenfor deres Omraade og drive Bankforretning. En engelsk Forretningsmand nærer i Almindelighed ikke nogen smaalig Ængstelighed for det mindre betydelige Rentetab, som kan flyde af stadig at have en tilstrækkelig rigelig Sum henstaaende hos sin Banker (et Tab som iøvrigt mange Gange overgaas af den Besparelse som følger med crossed Cheques) og han bliver derved i Stand til at benytte enhver gunstig Lejlighed, hvor det, for at en Forretning kan komme i Stand, udkræves, at man disponere over Kontanter.

Men der kan ikke være nogen Tvivl om, at Systemet vil vinde Indgang andre Steder, deriblandt ogsaa i Danmark. Vor Handelsstand vil sikkert efterhaanden lære at skatte de Fordele, som ere forbundne med efter en langt større Maalestok, end det hidtil er sket, at benytte Bankerne, og det maa anses for givet, at disse ved en

---

^{*)} Naar Tyskland, trods dets store Udvikling paa Bankvæsenets Omraade ikke er bleven omtalt i denne Sammenhæng, er Grunden den, at det tyske Giro-system er saa vidt forskjelligt fra det engelske. Medens Clearinghousesystemet er bygget paa en Flerhed af ligestillede Bankinstituter, er det tyske System i det væsentligste baseret paa en eneste stor Centralbank med Masser af Filialer.

imødekommende Optræden ville hjælpe med til at bibringe deres Publikum Forstaaelsen heraf. Systemet maa efterhaanden trænge igjennem, fordi det er en Side af den Arbejdsdeling der paa det kommercielle og industrielle Omraade er en nødvendig Betingelse for ethvert Fremskridt af Betydning; saaledes som Systemet er gennemført i England, hvor saa at sige enhver Forretningsmand gjør sine Accepter betalbare hos sin Banker, giver denne sine Vexler og andre Effekter til Indkassering, foretager alle nogenlunde store Udbetalinger ved Hjælp af Cheques og i det hele taget lader næsten enhver Ind- og Udbetaling af nogen Betydning foregaa gennem Banken, fritages han for den meget ofte besværlige Kasseforvaltning, som ellers er forbunden med enhver Forretning, og han kan anvende sin fulde Kraft paa den egenlige Handelsforretning. Paa Grund af denne og de ovenfor fremhævede Fordele kan man ikke betvivle, at der i Danmark og en Del andre Lande, der i denne Henseende ligeledes staa tilbage, er en Fremtid for Cheque- og Clearinghousesystemet, og at en Udvikling i den angivne Retning er nødvendig, naar man vil hævde sin Stilling paa det kommercielle Omraade.
